

תהלים פרק קלז

(ה) אם אֶשְׁכַּח יְרוּשָׁלַם תִּשְׁכַּח יְמִינִי :

(ו) תִּדְבַק לְשׁוֹנֵי לַחֲמֵי אִם לֹא אֶזְכְּרֶכֶּי אִם לֹא אֶעֱלֶה אֶת יְרוּשָׁלַם עַל רֹאשׁ שְׁמֹחֲתִי :

ישעיהו פרק יט

(י) שְׁמַחוּ אֶת יְרוּשָׁלַם וְגִילוּ בָּהּ כֹּל אֲהַבְיָה שִׁישׁוּ אֶתְּהָ מְשׁוֹשׁ כֹּל הַמִּתְאַבְּלִים עָלֶיהָ :

מלאכי פרק ג

(ז) לְמִימֵי אֲבֹתֵיכֶם סָרְתֶם מִחֻקֵי וְלֹא שְׁמַרְתֶם שׁוּבוּ אֵלַי וְאֶשׁוּבָה אֲלֵיכֶם אָמַר יְקֹנֵק צְבָאוֹת וְאָמַרְתֶם בְּמָה נָשׁוּב׃

(ח) הֲיִקְבַּע אֲדָם אֶלֶהִים כִּי אַתֶּם קִבְּעִים אֹתִי וְאָמַרְתֶם בְּמָה קִבְּעֵנוּךְ הַמַּעֲשֶׂה וְהַתְּרוּמָה׃

(ט) בְּמֵאֲרָה אַתֶּם נֹאָרִים וְאֹתִי אַתֶּם קִבְּעִים הַגּוֹי כְּלוֹ׃

(י) הִבִּיאוּ אֶת כָּל הַמַּעֲשֶׂה אֶל בֵּית הָאוֹצָר וַיְהִי טָרֶף בְּבֵיתִי וּבְחֲנוּנֵי נָא בְּזֹאת אָמַר יְקֹנֵק צְבָאוֹת אִם לֹא אֶפְתַּח לָכֶם אֶת אֲרֻבֹת הַשָּׁמַיִם וְהִרִיקֹתִי לָכֶם בְּרֶכֶת עַד בְּלִי דִי

חידושי הריטב"א מסכת בבא בתרא דף ס עמוד ב

משום דרב דאמר מיצר שהחזיקו בו רבים אסור לקלקלו. פ"י כשהחזיקו בו ברשות כי הכא

רמב"ם הלכות ממרים פרק ב

הלכה ה

בית דין שנראה להן לגזור גזירה או לתקן תקנה או להנהיג מנהג צריכין להתיישב בדבר ולידע תחלה אם רוב הצבור יכולין לעמוד בהן או אם אין יכולין לעמוד ולעולם אין גוזרין גזירה על הצבור אלא אם כן רוב הצבור יכולין לעמוד בה.

הלכה ו

הרי שגזרו בית דין גזירה ודימו שרוב הקהל יכולין לעמוד בה, ואחר שגזרוה פקפקו העם בה ולא פשטה ברוב הקהל הרי זו בטלה ואינן רשאים לכופ את העם ללכת בה.

הלכה ז

גזרו ודימו שפשטה בכל ישראל ועמד הדבר כן שנים רבות ולאחר זמן מרובה עמד בית דין אחר ובדק בכל ישראל וראה שאין אותה הגזרה פושטת בכל ישראל, יש לו רשות לבטל ואפילו היה פחות ב מבית דין הראשון בחכמה ובמנין.

רמב"ם הלכות ממרים פרק ב הלכה ה

ב"ד שנראה להם וכו'. פ' אין מעמידין וסמכו רבותינו על דברי רשב"ג ועל דברי ר' אליעזר ב"ר צדוק שהיו אומרים אין גוזרין גזירה על הצבור אלא א"כ רוב הצבור יכולין לעמוד בה ואמר רב אדא בר אבהו מאי קרא במארה אתם נארים ואותי אתם קובעים הגוי כולו אי איכא הגוי כולו אין אי לא לא פירוש אינה חלה כשאר גזירות ויכולה להתבטל אף בב"ד קטן מיהו חלה היא לענין שצריכה שום היתר שהרי שמן נהגו בו איסור עד שבא ר' יהודה והתירו תוס':

לחם משנה הלכות ממרים פרק ב הלכה ו

הרי שגזרו ב"ד כו'. כתב הרב מהר"ר אליה מזרחי ז"ל בתשובה סימן נ"ז דסבירא ליה לרבינו דטעמא דאין רוב הציבור יכול לעמוד וטעמא דלא פשט איסורו ברוב ישראל כולה חדא מילתא הוא וכתב שם תדע לך דהרמב"ם ז"ל פתח דאינם יכולים לעמוד וסיים דלא פשט וכו' וכתב שם והא דתניא אין גוזרין וכו' א"כ רוב הציבור יכולים לעמוד ה"ק א"כ יכול להתפשט ברוב הציבור ומפני שהגורם להתפשטות הוא דיכול לעמוד בה והגורם להעדר ההתפשטות הוא העדר היכולת לעמוד בה לקח המחייב תמורת המתחייב ע"כ. ומ"מ קשה לי על דברי רבינו מאין הוציא חילוק זה דהיכא דמיד לא פשטה בטלה הגזירה מעיקרא אבל היכא דדימו שפשטה ועמד כן שנים הרבה ואח"כ בדקו וראו שלא פשטה אז צריכה היתר אלא שאין צריך ב"ד גדול אלא אפילו קטן. ונ"ל שיצא לו כן משום דהוקשה לו מה שהוקשה לתוספות וז"ל על ההיא דאמרו וסמכו רבותינו דהביא מקרא דבמארה אתם נארים וכו' דא"כ אפילו מעיקרא נמי לא חלה ולא היתה צריכה היתר ולמה הוצרך ר' יהודה נשיאה להתירה ודחקו התוספות עצמם בתירוץ קושיא זו ואמר דקרא לא קאמר אלא דלא חלה כשאר גזירות ויכולה להתבטל אפילו בב"ד קטן מיהו חלה לענין שצריכה שום היתר שהרי שמן וכו'. והא ודאי דוחק הוא דקרא משמע דאי ליכא הגוי כולו לא חלה כלל לכך תירץ רבינו דודאי דלא חלה כלל כיון שאין רוב הציבור יכול לעמוד דהיינו לא פשטה לדעת רבינו דכולה חדא מילתא אבל מ"מ תקנתא דשמן כיון שעמדו בה שנים הרבה ודימו שפשטה לכך צריכה היתר מיהא אלא שאפילו שיהא הבית דין קטן סגי והכי קאמר גמרא סמכו רבותינו להתיר בב"ד קטן מפני שראו דדרשינן מקרא דאם מתחלה ידעו שלא פשטה לא חלה כלל ואינה צריכה היתר ולכך היכא דדימו שפשטה מעלין ליה דרגא דצריכה מיהא היתר אבל בודאי דסגי בב"ד קטן:

חידושי הריטב"א מסכת בבא בתרא דף ס עמוד ב

הא דאמרינן שאין גוזרין גזירה על הצבור א"כ רוב הצבור יכולין לעמוד בה. **פי' ואם גזרו אינה גזירה כלל וכדמוכח** מקרא דמייתי עליה שנארו בחרם בגזירתם וקבעו להקב"ה כשעברו על הגזרה ונהנו מן החרם ואפילו הכי אי איכא הגוי כולו אין אי לא לא, ורובו ככולו כדאיתא בהוריות (ג' ב') וכבר ברירנא להא במסכת עבודה זרה (ל"א א') בסייעתא דמארי שמיא יתברך ויתברך אמן אמן סלה.

תוספות מסכת גיטין דף ז עמוד א

עטרות חתנים - פירש בקונטרס עטרה ממש ואין נראה דאמר עליה בפ"ב דסוטה (דף מט:): לא שנו אלא של ורד ושל הדס אבל של קנים ושל חילת מותר ואין דרך לעשות עטרה משל קנים אלא עטרות שעושים כעין כיפה ובראש כל אדם דקאמר לאו דווקא בראש ממש אלא למעלה מראש ובמס' מדות (ספ"ג דף לו.) דתנן העטרות שבחלונות פירשו נמי הגאונים כעין כיפות מוזהבות שעושים בחלונות ולא הוויא כלילא דדהבא כההיא דבמה אשה (שבת דף נט:): דקאמר נפוק כמה כלילי בנהרדעא ודווקא לחתנים אסרו דומיא דעטרות כלות דמפרש בסוטה (דף מט:): דהיא עיר של זהב ובפרק במה אשה (דף נז.) אמר לא תצא אשה בעיר של זהב מכלל דבחול שרי **אלא דוקא חתנים וכלות אסרו משום שמחה יתירה** כדאמרי' התם נמי (ב"ב ס:) זה אפר מקלה שבראש חתנים.

תורת חיים מסכת בבא בתרא דף ס עמוד ב

מ"ם לא נשתה שכבר בטל ניסוך המים שתקו. **נראה דהיינו הא דכתיב אם אשכחך ירושלים תשכח ימיני תדבק לשוני לחכי אם לא אזכרכי**, היה מתנבא על הפרושים הללו שרצו לפרוש עצמן מכל מה שהיו מקריבין על גבי מזבח זכר לחורבן ירושלים ומשמע נמי בסמוך שהיה ראוי לעשות כן מן הדין אלא שאין גוזרין גזרה על הציבור וכו' לכך קאמר תדבק לשוני לחכי אם לא אזכרכי לפי שכל הצמא לשתות לשונו מתדבק לחכו שנאמר דבק לשון יונק אל חכו בצמא וקאמר שיעשה זכר לירושלים ויפרוש עצמו מכל דבר שהיו מקריבין על גבי המזבח ואפילו מים **לא ישתה וידחוק עצמו לשתות מי תותים אלא אם כן לא ימצא לשתות אפילו מי תותים ויסבול הצמאון כל כך עד שיתדבק לשונו אל חכו אז בעל כרחו ישתה מים ולא יזכור ירושלים** והכי קאמר תדבק לשוני לחכי אם לא אזכרכי שאם לא אזכרכי הוא מחמת רוב הצמאון שכבר דבק לשוני לחכי וקרא מסיפיה לרישיה מידרש.

אלא כך אמרו חכמים סד אדם את ביתו בסיד ומשייר כו'. **ואם תאמר אמאי נקט הנך תלת מילי דוקא וי"ל לפי שכל אדם מוכרח להנך תלת מילי דהיינו לחם לאכול ובגד ללבוש ובית לדור בו...ועוד לפי שהעבודה צריכה ג' דברים בית המקדש ובגדי כהונה וגוף הקרבן הצריכו חכמים לעשות זכר לשלשתן כשבונה בית ועושה בגד וכשעושה צרכי סעודה דגוף סעודת המזבח הוא.**

זה אפר מקלה שבראש חתנים. סבירא ליה דראש שמחתי לאו דבוק הוא והוה כאלו כתיב על ראש בשמחתי ועוד נראה דדבוק הוא לפי שאמרו חכמים כל השרוי בלא אשה שרוי בלא שמחה **נמצא כי תחילת שמחתו של אדם הוא יום חתונתו לכך קאמר אם לא אעלה את ירושלים על ראש שמחתי כי בתחילת שמחתו דהיינו יום חתונתו יעשה זכר לירושלים.**

והטעם מה שנותנין אפר מקלה בראש חתנים נראה משום דבזמן הבית היו נותנין על ראש חתן וכלה עטרות...ורשב"ם ז"ל פירש ומשום דאיכא נמי אפר פרה נקט מקלה וזה נראה דוחק אלא נראה דלכך קאמר אפר מקלה דאפר שריפה בעינן זכר לשריפת ירושלים לאפוקי עפר סתם.

מאי על ראש שמחתי אמר רבי יצחק זה אפר מקלה. דברי תורה כפטיש יפוצץ סלע כן מתחלק לכמה ניצוצות, ונראה דהך קרא רמז נמי למה שנוהגין בליל פסח לאכול בצים זכר לחורבן כמו שכתב בשו"ע לפי שהמועדות לשמחה ניתנו כמו שנאמר ושמחת בחגך וחג המצות הוא ראש לכל המועדות **בחדש הראשון** וזה שאמר אם לא אעלה את ירושלים על ראש שמחתי **שאעשה זכר לחורבן בראש כל המועדות** אי נמי לפי שחייב האדם בליל פסח להיות שמח וטוב לב ולהראות כבוד עשרו דרך שמחה וחירות יותר מכל השנה כמו שכתבו הפוסקים ולפי שהמנהג להעלות הבצים בלילה ההוא בראש כל התבשילין לכך קאמר אם לא אעלה את ירושלים על ראש שמחתי.

ד"ן הוא שנגזר על עצמינו שלא לישא אשה. כתבו התוספות תימה והא כתיב פרו ורבו ושמא על אותן שכבר קיימו וכו' **נראה דלאו קושיא היא דיש כח ביד חכמים לעקור דברי תורה בשב ואל תעשה** כדאשכחן בשופר של ראש השנה שאם חל ראש השנה בשבת אין תוקעין בו אע"ג דלאו מלאכה היא אלא דגזרינן שמא יעבירונו ארבע אמות ברשות הרבים וכן גבי נטילת לולב שאין נוטלין כשחל יום ראשון בשבת משום הך גזרה.

חתם סופר מסכת בבא בתרא דף ס עמוד ב

רבו פירושי' בישראל שלא לאכול בשר וכו' וצ"ע מה עלה על דעת הפירושי' בחורבן בית שני להתאבל יותר ממה שתקנו נביאי' בחורבן בית ראשון לצום ד' צומות ולמסקנא נמי תיקשי דאסרו לסוד ביתו אלא א"כ משייר אמה וכן בסעידה ותכשיטי' מה שלא מצינו כן בבית ראשון גם ליישב לשון שכבר נגזרה גזרה מה לשון גזרה וכבר עמד על זה מהרש"א ח"א ע"ש ורשב"ם מיייתי על זה שישו אתה משוש כל המתאבלי' עלי' ומאי שייטי' הכא עכנלע"ד דחורבן בית ראשון שנתגלה קצו ע' שנים ונתיאשו מלשוב עד סוף הזמן ובין הזמן הוא לא הי' מקום להתאבל אלא ביום שארעו בו מאורעו' לישראל היינו ד' צומו' אך בית שני שלא נתגלה קיצו וכל יומא ויומא זמני' הוא וכל יום שלא נבנה בו כאלו נחרב בו ותוחלת ממושכה מחלת לב והוא גזרה קשה מאוד כליון עינים ודאבן נפש ר"ל ראוי' להתאבל בכל יום ושעה וזאת הגזרה נרמזת בפסוק ששו אתה משוש כל המתאבל עלי' והל"ל ששו אתה משוש כל אשר התאבלו לשעבר או ה"ל למימר לע"ל ישישו אתה משוש כל המתאבלי' עתה עליה אבל השתא דקאמר בשניהם לשון הוה שישו אתה משוש כל המתאבלי' זהו קשה אע"כ רמז האי גזירה שכל יום ויום הוא בין אבילות ובין ששון והאבילות והששון שניהם הווים ע"כ אמר שלא להתאבל כלל א"א שכבר נגזרה גזירה שישו אתה משוש:

ואמנם הגאון מהר"מ אלמושנינו זצ"ל כ' ששו אתה משוש בלשון דבשעת האיבול הוא שעת השמחה דאילמלא דעתידה להבנות וזכרון ירושלי' עולה לטובה למעלה לא הי' אבל מתעורר בנפשותינו והי' נשכח כמת מלב וא"כ בשעת האיבול שישו אתה והיינו כל המתאבל על ירושלי' זכור ורואה עתה בשמחתה באיבול הזה. וכיוצא בזה שמעתי בשם הגאון החסיד מחצית השקל זצ"ל זכור תזכור ותשוח עלי נפשי זאת אשיב אל לבי על כן אוחיל. פי' ע"י שאתה הי' זכור תזכור את ירושלי' לטובה ע"י תשוח עלי נפשי בהתעורר אבל וזאת אשיב אל לבי ע"כ אוחיל כי בנה יבנה בב"א ודפח"ח שפתיים יושק:

ומיום שפשטה מלכות וכו' דין הוא שנגזר על עצמנו שלא לישא נשי' במרדכי דיבמו' ס"ל כפשוטו וכו' משו"ה אין כופי' עתה על קיום פ"ו ולא למי ששהה עשר שני' לגרש משום דבלא"ה ראוי הי' לגזור שלא לישא נשי' וכו' ומיייתי לי' ב"ש בא"ע סי' א' ע"ש. ובדרוש אמרתי דכוונת חז"ל הי' כי הקב"ה נשבע בשמו הגדול שלא לכלות זרע ישראל בשום אופן ואלו הי' מלכות גזר להשמיד ולהרוג ולאבד את כל היהודי' ע"כ הי' הקב"ה גבור ומושיע ית"ש אלא שגזרי' גזירות וישראל קיימי' והקב"ה מסתיר פנים ע"כ ראוי' שאנחנו ניקום ונגזור כלי' על זרע אברהם ע"י ביטול פ"ו וע"כ יקום הי' ויושיע. אמנם איכא למיחש שהרשעי' שאינם שומעי' לקול חכמי' יזידו וישאו נשים ויולידו וכיון שיתקיים זרע ישראל בשום אופן בעולם לא יהי' הכרח להגאל. ויתמעטו הצדיקי' ויתרבו זרע רשעי' ישראל. וזה הי' נ"ל טענת מרים עם עמרם גזירתך קשה משל פרעה כי עמרם גרש אשתו וסבר כל ישראל יגרשו נשותיהם ונמצא זרעו של אאע"ה כלה מאליו וימהר ישועה ויחיש פדות. אבל נכזבה תוחלתו. כי עמדו הצדיקי' וגרשו נשותיהם והרשעי' לא גרשו ע"כ אמרה מרים גזירתך קשה משל פרעה:

לישוע הבן נ"ל ע"ד שקורין לסדר נזיקין סדר ישועות ה"נ קורין ליום המילה יום ישוע הבן כי מזיקי' אותו שהרי משו"ה אין אומרי' שהשמחה במעונו משום דאיכא צערא לינוקא ע"כ הוה כעין היזק הבן קורי' לו ישוע הבן:

שו"ת יביע אומר חלק ג - יורה דעה סימן י

עפמ"ש בב"ב (ו:ס) דין הוא שנגזור על עצמינו שלא לישא אשה ולהוליד בנים, ולכן כ' המרדכי (יבמות סה) שאין לכוף על פו"ר בזה"ז. ושוב כתב דרוה"פ פליגי על המרדכי, וה"ט דס"ל שלא אמרו אלא לאותו הדור הקרוב לחורבן בהמ"ק, אבל אח"כ שהקילו האומות עולם מעלינו, חזר הדין לכוף על פו"ר וכו'. ע"ש. ובתוס' ב"ב שם כ', תימה דהכתיב פרו ורבו. ושמא על אותן שכבר קיימו פו"ר קאמר. ומ"ש זרעו של א"א כלה, היינו שלא יולידו אלא בן ובת. ע"כ. ופליגי על המרדכי יבמות הנ"ל. וכן העיר בתשו' ב"ו והגר"א שם. ולולא דמסתפינא הו"א דהא דקאמר דין הוא שנגזור על עצמנו שלא לישא אשה ולהוליד בנים, ר"ל שלא לשאת אשה בת בנים דוקא, אבל לעולם צריך לשאת אשה (שאינה בת בנים, כגון בת ארבעים, כהיא דב"ב (קיט):).

שולחן ערוך אורח חיים סימן תקס

סעיף א

>א< משחרב בית המקדש, (א) תקנו חכמים שהיו באותו הדור * שאין בונים לעולם א בנין מסוייד ומכוויר כבנין המלכים, אלא (ב) [א*] טח ב ביתו בטיט וסד בסיד ומשייר מקום אמה על אמה (ג) כנגד הפתח ג בלא סיד; ד והלוקח חצר מסויידת ומכוויר (פירוש מצויירת), הרי זו (ד) [ג] בחזקתה ואין מחייבים אותו לקלוף בכותלים.

סעיף ב

* וכן התקינו שהעורך שלחן (ה) >ב< לעשות סעודה לאורחים, (ו) ה מחסר ממנו מעט (ז) ומניח >ג< מקום פנוי בלא קערה מן הקערות הראויות לתת שם; וכשהאשה עושה תכשיטי הכסף והזהב, משיירה מין ממיני התכשיט (ח) ו שנהגת בהם, כדי שלא יהיה תכשיט שלם. וכשהחתן נושא אשה, לוקח אפר מקלה ונותן בראשו במקום הנחת תפילין. הגה: [ג*] ויש מקומות שנהגו (ט) לשבר כוס בשעת חופה, או לשום מפה שחורה או שאר דברי אבילות בראש החתן (כל בו). וכל אלה הדברים >ד< כדי לזכור את ירושלים, שנאמר: אם אשכח ירושלים וגו' אם לא אעלה את ירושלים על (י) ז ראש שמחתי (תהילים קלז, ו).

מגן אברהם סימן תקס"ק ד

ד והלוקח חצר - דתלינן שנעשה קודם החורבן או שנעשה ביד עכו"ם ולקחה ישראל ממנו אבל אם יודע שנעשה באיסור חייב לקלפו:

שו"ת אגרות משה אורח חיים חלק ג סימן פו

והשוכר מסתבר לע"ד דאף בשכר בית שבנאו המשכיר לדור בו בעצמו שנעשה באיסור נמי אין לחייבו כדהביא כתר"ה מספר מגדל השן, דהא אינו ביתו, ואף שלענין מזוזה מה שפטור השוכר מדאורייתא כתבו התוס' בע"ז שם משום דתרי ביתך כתיבי, מ"מ הכא שהוא לאיסור דרבנן יש לפרש תרוייהו לקולא מחד ביתו, ורק בלוקח שהוא ביתו סובר המג"א שחייב לקלוף בנעשה אצל המוכר לו באיסור.

משנה ברורה סימן תקס

(א) תקנו וכו' - שכל דבר שמחה צריך לעשות בה דבר זכר לחורבן הבית וכמו שכתוב אם לא אעלה את ירושלים על ראש שמחתי. מסוייד ומכוויר - הם [א] מיני ציור [ב] ואפשר לומר שדרך העולם שטחין בטיט ואח"כ סדין בסיד והמלכים עושין הכל בסיד ולפ"ז אפילו בסיד לבדו אסור ומדקאמר שאין בונין לעולם בנין וכו' משמע דאפילו ע"י שיור אמה על אמה אסור בזה והנה המחבר העתיק לשון הרמב"ם [ג] אבל דעת הטור דאפילו סדין בסיד ומצירין נמי מהני שיור אמה על אמה וכן המנהג:

(ב) טח ביתו בטיט וסד בסיד ומשייר וכו' - היינו שאותו אמה יהיה בלא סיד רק בטיט לבד והיכא שמערב חול בסיד נמי שרי [ד] ע"י ששיור אמה על אמה [ה] ויש מקילין ע"י חול דס"ל דהיכא דעירב חול שוב לא מקרי בשם סיד. והנה בזמנינו לא נהגו לשייר [ו] ואפשר משום דסומכין על היש מקילין ועכ"פ תמוה שהרי מלבנין הבתים בסיד לבד ואפשר דדוקא במיני סיד הנקרא גופ"ש שהוא לבן ביותר אסור משא"כ סיד שלנו אך כל זה דוחק וצ"ע על מה נוהגין היתר. והיכא שהוא טח בטיט לבד [ז] לכו"ע אין צריך לשייר כלל:

(ג) כנגד הפתח - היינו נוכח הפתח כדי שיראה מיד שיכנס בפתח ויש שמיניחים פנוי למעלה מן הפתח בגובה ואינו נראה לנכנס ואפשר כדי שיתראה תמיד לפני בעה"ב היושב בפנים שעל רוב הוא יושב אצל הקיר אשר נוכח פתח הבית [שע"ת] ואותו השיור יהיה בלא סיד ודלא כאותן העושין אמה שחור דזהו ג"כ ציור [לבוש] ויש מקומות [ח] שעושין שחור וכותבין ע"ז זכר לחורבן [ט] ואותן התולין בגדי רקמה סביב כל הכתלים ישיירו ג"כ אמה על אמה: (שער הציון סימן תקס"ק ח) אף דחיי אדם מחמיר גם בזה, מכל מקום נראה דאין למחות ביד המקילין, אחרי שהאליה רבה הביא בשם האגודה סמך להמקילין שעושין שחור המקום ההוא:

(ד) בחזקתה - דתלינן שנעשה ביד עכו"ם ולקחה ישראל ממנו [י] ואם יודע שנעשה ביד ישראל באיסור חייב לקלוף אמה על אמה. וכ"ז ככשהוא קיים [יא] אבל כשנפל אפילו אם ידוע שבפעם הראשון היה ביד עכו"ם מ"מ כשחוזר ובונה מחוייב לשייר השיעור:

(ה) לעשות סעודה לאורחים - אפילו [יב] סעודת מצוה כמילה וחתונה וכ"ש שאר סעודות ועיין במור וקציעה דבסעודת שבת ויו"ט [יג] לא יחסר שום דבר:

(שער הציון סימן תקס"ק יג) ואיסורא נמי איכא אם מקומו ניכר בשולחן שפנוי מקערה הראויה לתת שם, שאפילו בימי אבל אסור להראות שום דבר של פרהסיא, אבל בתכשיטי נשים צריך לשייר גם בשבת ויום טוב דלא מינכר השיור כולי האי [מור וקציעה]:

(ו) מחסר ממנו מעט - כלומר שאין נותן כל תבשילים הראוים לסעודה אלא מחסר [יד] מעט אפילו כסא דהרסנא די בזה [מ"א]:

(ז) ומניח מקום פנוי - דאל"ה [טו] לא יהיה ניכר [טז] החסרון אבל כשיניח פנוי ירגישו שהיה ראוי עוד תבשיל אלא שנחסר [טז] והנה הלבוש השמיט תנאי זה [יז] אפשר דס"ל דמחסר מעט לבדה סגי:

(שער הציון סימן תקס"ק טז) היינו, כשמשיר איזה דבר שאין דרכו ליתן בכל סעודה, אבל אם שיר תבשיל אחד מה שרגילין במקום ההוא בסעודה, אז ניכר שחסר, רשאי אחר כך ליתן על השולחן ולסדר כל הקערות שיש לו בלי מקום פנוי [טז]:

(ח) שנוהגת בהם - היינו אם יש לה הרבה מיני תכשיטין לא תשים כולם עליה בבת אחת רק בכל פעם תשייר אחת לזכור החורבן. ונשים המתקשטות במילוי [יח] גורמין לבד זה רעות רבות מאומות העולם המתקנאים בהם:

(ט) לשבר כוס בשעת חופה - וזו היא ג"כ [יט] הטעם של שבירת כלי בשעת כתיבת התנאים. ויראה לשבור תחת החופה כוס [כ] שלם ואין בו משום בל תשחית כיון שעושין כן לרמז מוסר למען יתנו לב:

(י) ראש שמחתי - אמרינן בשבת דף ס"ב דתענוג דאית ביה שמחה אסור ודלית ביה שמחה שרי [מ"א]: